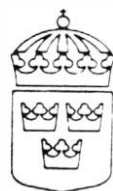

Motion till riksdagen

1989/90:Kr256

av Carl Bildt m.fl. (m)

Kulturpolitiken

Mot.
1989/90
Kr256

Innehåll

1. Moderat kultursyn	2
2. Moderata förslag	2
3. Socialdemokratisk kulturpolitik hämmar utvecklingen	3
4. Vår utgångspunkt är intresse och engagemang	4
5. Kulturen verkar i ett internationellt sammanhang.	5
6. Frihet i radio och TV	5
7. Grunden skall läggas tidigt	6
8. Kulturens finansiering	6
9. Andra finansieringskällor	8
10. Kulturen och arbetsmarknaden.	8
11. Kulturskaparnas villkor	9
12. Vården av kulturmiljön	10
13. Bildkonst och museer.	11
14. Musik och teater.	11
15. Litteratur	12
16. Hemställan.	12

1. Moderat kultursyn

Frihet på kulturområdet är konstnärens frihet att skapa utan offentlig styrning. Det är också medborgarens rätt att ta del i ett kulturliv präglad av *mångfald* och *kvalitet*.

Kulturpolitiken skall syfta till att understödja frihet, mångfald och kvalitet. Den får däremot inte bli ett instrument för partipolitiska strävanden eller kulturpolitiska moderorelser.

Dessa principer måste beaktas vid lagstiftning och bidragsgivning inom kultursektorn. De skall också vara vägledande vid beslut om media, skatter, arbetsmarknadsfrågor etc. vilka indirekt påverkar kulturområdet.

Kultur skapas inte av politiker men det allmänna kan medverka till att främja ett kreativt kulturklimat och att slå vakt om en levande kulturtradition.

2. Moderata förslag

I det följande presenteras ett antal moderata förslag inom eller med anknytning till kulturområdet. De viktigare kan sammanfattas i följande punkter.

Kulturpolitiken skall medverka till att ge alla kulturyttringar *utvecklingsmöjligheter*. Det är det unga nyskapandet, de smala kultursektorerna och de eftersatta grupperna som behöver stöd. Däremot tar vi avstånd från en kulturpolitik som gynnar det politiska och fackliga etablissemanget. Kulturen har ett värde i sig och får aldrig bli ett instrument för att förändra samhället i socialistisk riktning.

Den svenska kulturen har ständigt stått under stark påverkan från de stora europeiska kulturnationerna. De senaste decennierna har inflytandet från USA varit stort. Förändringarna i Central- och Östeuropa liksom framväxten av samarbetet inom EG kommer att leda till ytterligare påverkan. Idag, liksom under vissa tidigare perioder, påverkar invandringen vår kultur. Även om dessa inflytelser gör vårt lands kultur mindre "svensk" ser vi moderater de *internationella kulturkontakterna* som någonting i grunden värdefullt, ja, omistligt. De bör därför främjas och befästas.

Ett rikt kulturliv kan endast finnas i ett öppet och kreativt samhälle. I ett intolerant samhällsklimat, där kulturens uttrycksmedel monopoliserats, hotas det intellektuella skapandet. *Fria media* är därför ett centralt inslag i ett kultursamhälle.

Barnens kulturintresse grundläggs i hemmet. En *familjepolitik* som ger människor frihet att själva ordna sin tillvaro, skapar möjligheter för en god kontakt mellan generationerna. Detta har avgörande betydelse för bevarandet av en levande kulturtradition i ett land.

Skolan är samhällets främsta kulturinstitution. Dess yttersta ansvar är att låta varje individ utvecklas i enlighet med sina bästa förutsättningar. Moderat *skolpolitik* vill ge skolan nya möjligheter att leva upp till detta krav genom att sätta kunskapsförmedlingen i centrum och ge eleverna en ökad valfrihet.

Det offentliga kulturstödet skall vara kvalitetsinriktat. *Statens kulturråd* har fått en alltför styrande roll. Kulturrådet bör avskaffas. Bidragsfördelande uppgifter skall handläggas av en rad sinsemellan oberoende organ.

En kulturens *regionalisering* värd namnet bör genomföras. Mottagare av bidrag måste själva delta i fördelningen av medel och få ökade möjligheter att utnyttja stödet i enlighet med sina egna önskemål. Riksinstitutionerna liksom Sveriges Radio-koncernen bör ta ett ökat ansvar för att kulturen når ut till hela landet.

Merparten av kulturkostnaderna betalas av medborgarna själva. Huvuddelen av all högtstående kultur har tillkommit därför att några betalat för det värdefulla, liksom andra valt att betala för det triviala eller underhålliga. En kulturpolitik som motarbetar marknaden är därför missriktad. I stället bör kulturens företrädare utveckla sina *marknadskontakter* och söka rikta in kulturintresset på det goda utbudet.

Moderata samlingspartiet välkomnar *enskilt ekonomiskt stöd* till kulturen. Stödet kan ha formen av gåvor från privatpersoner eller företag. Sådana bidrag skulle kunna kanaliseras genom kulturfonder. En annan värdefull stödform är sponsring. Den vidgar kulturens ekonomiska rammar och ökar intresset för kultur samtidigt som risken för politisk styrning minskar.

Arbetsmarknadsmyndigheterna har allt mer fått rollen som finansierare inom kultursektorn, framför allt genom systemet med beredskapsarbeten. Det har lett till ryckighet i fråga om värden av kulturmiljön och till ett oklart ansvar för personalen vid många kulturinstitutioner. Offentliga verksamheter inom kultursektorn bör handläggas av respektive fackmyndighet.

Kulturskaparnas ekonomiska villkor är svåra, bl.a. genom den hårda beskattningen av egenföretagare. Vi förordar en ekonomisk politik och en skattepolitik som avsevärt skulle förbättra situationen även för kulturskaparna. Monopolet för arbetsförmedling bör avskaffas. Konstnärernas möjligheter att presentera sina alster inom och utom landet måste förbättras. Ersättning bör utgå till tonsättare och fonogramartister från dem som lånar deras verk.

Moderata samlingspartiet vill ge riksantikvarieämbetet resurser att ta sitt ansvar för *kulturmiljövården*. Ytterligare satsningar utöver vad regeringen föreslår behövs inom fornminnesvården, för bevarandet av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och för restaurering av hotade konstskatter. Möjligheter för *anbudskonkurrens* bör öppnas för vetenskapligt kvalificerade uppdragstagare på dessa områden.

Bildkonsten drabbas, om inkomstskatteutredningens förslag genomförs, av dels den utvidgade momsen, dels skatt på vidareförsäljning av konst och antikviteter. De föreslagna skatterna bör avvisas. Statens konstmuseer saknar medel att köpa in vår tids konst och lokaler att permanent visa den moderna svenska konsten. Inköpsanslaget bör därför förstärkas och en utbyggnad av moderna museer projekteras.

En *ny musikteater* i Göteborg har betydelse för hela västra Sverige. Staten bör, i samarbete med berörda primärkommuner, ta ett nytt initiativ så att detta länge diskuterade projekt kan förverkligas, varvid även stöd från näringslivet skall välkomnas.

Trots det statliga *litteraturstödet* finns endast ett fåtal titlar av den klassiska europeiska litteraturen att tillgå i den svenska bokhandeln. Detta är ett oacceptabelt förhållande för en kulturnation. En översyn av litteraturstödet inriktning är därför pakallad.

3. Socialdemokratisk kulturpolitik hämmar utvecklingen

Socialdemokraterna slits mellan ambitionen att göra den seriösa kulturen tillgänglig för alla och att skapa en särskild kultur för s.k. underprivilegerade grupper. Den senare modellen blir allt mer dominerande och är ett uttryck för den socialdemokratiska människosynen: Välinformerade beslutsfattare skall ha ansvaret för folkets breda massa. Kulturen ses inte som ett *värde i sig utan* som ett *medel* att styra utvecklingen och omvandla samhället i socialistisk riktning.

I linje med detta stödjer socialdemokraterna kulturspridning på arbetsplatserna: inte byggd på *ideella* insatser från de anställdas sida utan med *fackligt* huvudmannaskap. Ett särskilt Arbetets museum gynnas ekonomiskt av staten på ett helt unikt sätt. Folkets hus-rörelsen ges särskilda förmåner.

Socialdemokratisk kultursyn och människosyn leder till *kollektiva lösningar* och beroende av politiska beslut. Därför har det offentliga kulturstödet centraliserats och ideellt bedrivna kulturyttringar motarbetats.

Kultur som inte stöds av bidrag stämplas som kommersiell trots att den ofta bärs upp av ett levande kulturintresse hos både producent och konsument. Genom en negativ hållning till *sponsring* av kulturell verksamhet begränsas utbudet av god kultur och många arbetstillfällen för kulturarbetare går förlorade.

Om inkomstskatteutredningens förslag genomförs försvåras kulturskaparnas arbete. Det oförändrat höga *skattetrycket* och byråkratin hämmar utvecklingen av skapande verksamhet.

Genom brister i skolans *undervisning* och genom den sänkta kunskaps- och bildningsnivån utestängs många från möjligheten att tillgodogöra sig ett varierat utbud av kulturyttringar.

Socialdemokraternas inställning till *radio och TV* förhindrar alternativ som skulle ge ökad valfrihet för konsumenterna, fler arbetstillfällen för kulturskapare och fler program med kulturellt innehåll.

4. Vår utgångspunkt är intresse och engagemang

Vår tillvaro formas av de grundläggande värderingar som genomsyrar vårt samhälle samt av de resurser vi förfogar över. Sammantaget är arbetsorganisation och handlingsmönster ett uttryck för vår kultur. Men kultur är också något mer svärfångat. Kultur uttrycker värderingar, ger upplevelser, möjlighet till identifikation och utgör bas för fortsatt utveckling.

I perioder av välstånd och tillväxt ökar möjligheterna för såväl den enskilde som det allmänna att satsa på kulturen. I svåra tider kan kulturen vara den länk som skapar sammanhållning, uthållighet och vilja att söka nya lösningar. I båda fallen är det viktigt att öka valfriheten och lägga besluten i människornas egna händer.

Många människor gör med små medel kulturinsatser av stort värde. Musikföreningar, konstföreningar och teatergrupper engagerar barn och vuxna. Många byggnader och kulturminnesmärken vårdas pietetsfullt av sina ägare. Allt detta kännetecknas av starkt och personligt engagemang.

Kyrkor och samfund bedriver kulturverksamhet av hög klass och med stor bredd. Kyrkomusik och kyrkosång är värdefulla kulturyttringar. Våra kyr-

kor är oersättliga kulturminnesmärken. Där finns bildkonst och textilier. Kyrkornas och samfundens förkunnelsearbete är viktiga delar av svenskt kulturliv. Kyrkan har också sin del av ansvaret för bevarande och förnyelse av kulturen.

Mot. 1989/90
Kr256

Det är en viktig kulturpolitisk uppgift att göra kulturen tillgänglig samt att skapa förutsättningar för fler att vara delaktiga i skapandet av god kultur.

5. Kulturen verkar i ett internationellt sammanhang

Invandringen leder till att vårt samhälle får nya värdefulla kulturella dimensioner. Den gränsöverskridande kulturen är en väg till kunskap och förståelse.

Förändringarna i Central- och Östeuropa liksom framväxten av ett ökat samarbete mellan länderna i Europa kommer att ytterligare påskynda och intensifiera de internationella kontakterna.

Kulturfrågor har nu fått ett genombrott i EG-samarbetet. 1987 lade EG-kommissionen fram ett principprogram, som innehåller riktlinjer för kultursamarbetet fram till 1992. Ett ambitiöst program för tiden efter 1992 har också påbörjats.

EG-samarbetets målsättning är att i första hand hjälpa européerna att utveckla sin lokala och regionala egenart, att upptäcka grannländernas kultur och att värda det gemensamma europeiska arvet.

Programmet tar upp frågor om kulturinformation, sponsring, stärkande av kulturlivet i skilda regioner och av kunskaper i främmande språk, underlättande av kulturminnesvård och ett handlingsprogram för kulturutbildningar. Ett stipendiesystem har inrättats för litteraturöversättning, filmproduktion och projektstöd till kulturevenemang.

För Sverige och svenska medborgare är möjligheterna att komma i åtnjutande av stipendiesystemet nästan obefintliga. Särskilt svårt har det blivit att upprätthålla vetenskapliga kontakter inom kulturområdet. Sverige bör verka för att få delta i EG:s kultursamarbete. Ett möte mellan kulturer ökar kraven på insatser för att bevara det egna landets kulturarv och föra det vidare.

6. Frihet i radio och TV

De flesta människor får huvuddelen av sina kulturupplevelser genom radio och television. Det som speglas i TV har ett sådant genomslag att det blir avgörande för vad som anses viktigt och därigenom påverkar debatten även i andra medier.

Moderata samlingspartiet vill upphäva monopolet i etern. Bl.a. förordar vi att tillstånd ges för nya reklamfinansierade TV-kanaler. Vi har vidare krävt att nuvarande hinder för mottagande av satellitsändningar skall upphöra. Det har stor betydelse för den kulturella utvecklingen att Sverige inte avskärs från ett internationellt programutbud.

Radio- och TV-monopolets ansvar regleras i avtalen mellan staten och Sveriges Radio-bolagen. Moderata samlingspartiet anser att Sveriges Radio genom en allsidig kulturbevakning bättre måste leva upp till avtalens intentioner.

Genom ökade sändningsmöjligheter och ett ökat programutbud ställs de svenska kulturskaparna inför en ny situation. Fler kulturprogram skulle produceras och kulturskaparnas tjänster efterfrågas i större utsträckning.

Reklamslag är en förutsättning för den frihet i etern som moderata samlingspartiet förordar. Reklam skall kunna förekomma i radio och TV, dock ej i licensfinansierade kanaler. Detta skulle vitalisera det lokala kulturlivet och resultera i ytterligare arbetstillfällen för kulturskaparna.

7. Grunden skall läggas tidigt

Ett tidigt kulturintresse är en investering för framtiden. Det utgör grunden för enskilda människors utveckling och för nationen. En "kulturell kompetens" får sin särskilda betydelse mot bakgrund av den ökade internationaliseringen både inom våra gränser och i kontakterna med omvärlden.

Det största ansvaret för överföring av kunskap och kulturmönster ligger hos familjen. Ett uttryck för vår syn i dessa frågor är förslaget om vårdnadsbidrag som ökar valfriheten för föräldrarna och ger dem ökade möjligheter att vara tillsammans med sina barn.

I förskolan skall barnen få stöd för att utveckla språk och begrepp. De skall tränas att lyssna och lära. Det gäller såväl formell inläring som överföring av goda vanor, lekar, delar av vår sång- och sagovärld och mycket annat. Moderata samlingspartiet anser att en viktig uppgift för förskolan är att genom konsekventa förebilder ge barn erfarenheter och vanor som lägger grunden för framtida utbildning och kulturintresse.

Skolan är i sig en kulturförmedlande institution. Kultur är inte en projektverksamhet som kan åsättas en särskild beteckning. Skolans hela verksamhet ger grunden för nya kunskaper och nya upplevelser. Moderata samlingspartiet anser att skolans kulturansvar inte skall fogas till undervisningen, det skall genomsyra den.

Läsglädje och insikter i t.ex. historia är nödvändiga förutsättningar för att senare i livet kunna tillgodogöra sig konst, musik och litteratur. Mot denna bakgrund finner vi det illavarslande att skolöverstyrelsen föreslår att historieämnet skall få minskad tid i gymnasieskolan.

Den kommunala musikskolan är ett värdefullt komplement till skolans regeljära musikundervisning. Även inom andra ämnesområden, däribland de estetiska, finns behov och intresse av fördjupade studier. Vi förordar en ökad valfrihet i fråga om studieinriktningen i alla skolformer. På alla studienivåer måste de möjligheter utnyttjas som enskilda utbildningsanordnare, studieförbund och andra erbjuder.

Lärare har en nyckelroll som förmedlare av kunskap om vår kultur och om de värderingar som präglat dess framväxt. Eleverna bör medverka till att skapa och upprätthålla en estetiskt tilltalande skolmiljö.

8. Kulturens finansiering

Huvuddelen av kulturutgifterna betalas direkt av medborgarna själva. Grammofonskivor och kassetter utgör viktiga faktorer för en alltmer musikintresserad ungdom och försäljningen visar inga tendenser att minska. Ett stort

antal privatteatrar drivs helt kommersiellt och detsamma gäller delar av bokutgivning. Konsumenternas val är en viktig reaktion från "marknaden".

Någon klar gräns existerar inte mellan ett kommersiellt och ett icke-kommersiellt utbud. Det finns en skala från helt självbärande till helt understödd kultur. Inte heller finns något klart samband mellan hög kvalitet och icke-kommersiell kultur. Många av kulturens finaste yttringar har tillkommit på marknadsmässiga villkor.

Det offentliga stödet till kulturen skall inte korrigera marknadskrafterna utan medverka till ökad bredd och mångfald. Erfarenheten visar att det i praktiken är svårt att göra ändringar i offentlig verksamhet. Stödet riskerar att bli konserverande och styrande.

För att motverka dessa effekter och göra det offentliga kulturstödet kvalitetsinriktat bör det fördelas av flera självständiga organ så att olika värderingar kan göra sig gällande.

Vi underkänner således kulturrådets orimligt stora inflytande över fördelningen av statens kulturstöd och därmed över utvecklingen inom kulturområdet. Statens kulturråd bör därför avvecklas och fördelningen av bidrag decentraliseras.

Det statliga stödet till regional och lokal kulturverksamhet har påtagliga brister:

- Besluten är centraliserade.
- Bidragen är detaljreglerade.
- Skilda stödordningar blandas (musiklivet).
- Regionala orättvisor uppstår.

Den nuvarande regeringens önskan att låta staten gå in i de enskilda institutionernas verksamhet framgår särskilt tydligt av kulturrådets roll vid fördelningen av stödet till museiväsendet såsom den beskrivs i årets budgetproposition. Enligt moderat uppfattning är det angeläget att det statliga stödet ger frihet att forma regionala och lokala lösningar. Det kan då bli ett inslag i en framsynt regionalpolitik. Kulturstöd får särskilt stor effekt om det kanaliseras till frivilliga krafter med lokal förankring.

Stödet till regional och lokal kulturverksamhet bör präglas av följande:

- Fördelningsbesluten skall så långt möjligt fattas av bidragsmottagarnas organisationer själva eller av annan sådan sammanslutning.
- Detaljreglering skall undvikas.
- Regionala rättvisa skall gälla.

Riksdagen har tidigare hos regeringen begärt utredning av det regionala och lokala kulturstödets utformning. Något förslag om utformningen av detta stöd har dock inte kommit. Riksdagen bör därför begära ett sådant förslag grundat på ovan angivna principer.

Skall kulturinstitutionerna utvecklas måste de ha ett inbördes idé- och personutbyte och nära kontakt med sin publik, sin *marknad*. För att Sverige skall kunna hävda sin plats som kulturnation är det nödvändigt att våra nationella kulturinstitutioner kan mäta sig med motsvarande internationella institutioner och idka utbyte med dem. Nationalscenerna måste medverka i turnéer och i radio- och TV-föreställningar.

Teater- och musikinstitutioner liksom teater- och konstföreningar har alla

ansvar för att nå ut till enskilda människor, organisationer och företag. Det är därför principiellt fel att statens resurser för sådana åtgärder kanaliseras till Skådebanan. Vi förordar att stödet till Skådebanan upphör och att bidrag ges direkt till berörda institutioner och organisationer.

9. Andra finansieringskällor

Sponsring och mecenatverksamhet öppnar en möjlighet till ytterligare satsningar inom alla områden. Det gäller stipendier, möjlighet till fler turnéer, uppsättningar, föreställningar etc.

Kultursponsring ger ett mervärde för sponsorerna. Ett företags engagemang ökar kulturintresset hos personalen och medverkar till att nya grupper blir delaktiga.

Vid sponsring måste vissa förutsättningar gälla. De institutioner som det allmänna tagit ansvar för skall ha sin grundtrygghet säkrad oberoende av sponsorsmedel. Sponsorsinsatser bör ej leda till sänkta offentliga bidrag. Ej heller får den konstnärliga integriteten eftersättas.

Moderata samlingspartiet anser att en aktiv medverkan från företag och enskilda leder till ökat intresse för kultur och bidrar till ett rikare kulturliv.

Vi finner det angeläget att nya möjligheter skapas för alla som så önskar att bidra till kulturlivet i vårt land. På andra områden, t.ex. inom medicinen, har stora fonder byggts upp av enskilda medel till gagn för hela samhället. Genom uppbyggnaden av *kulturfonder* skulle enskilda medel i högre grad kunna komma kulturlivet till del.

Fondmedlen bör inte användas för permanentstöd till olika aktiviteter utan stå till buds för särskilda insatser inom skilda kulturområden.

I vissa fall skulle initiativ kunna tas till bildandet av regionala fonder i avsikt att särskilt stödja kulturlivet i den egna regionen. Många skulle å andra sidan kanske hellre vilja stödja en fond med inriktning mot ett särskilt kulturområde, t.ex. kulturminnesvården.

Staten bör aktivt medverka i uppbyggnaden av stöd till kulturfonder. Detta kan t.ex. ske genom att staten går in med bidrag som svarar mot hälften av skänkta medel upp till ett visst belopp.

Vi anser att regeringen bör överväga hur bildandet av kulturfonder skall kunna stimuleras och vilka medel som kan göras tillgängliga för detta. Regeringen bör därvid överväga vilka principer som skall gälla för erhållande av stöd och hur regler skall utformas som stimulerar tillkomsten av kulturfonder.

Vi vill också peka på möjligheten att aktualisera *andra inkomstkällor*, som t.ex. stödföreningar, försäljning av konstböcker, souvenirer av god kvalitet och föremål som är överflödiga i museisamlingar. Överenskommelser som träffats i samband med donationer måste givetvis respekteras.

10. Kulturen och arbetsmarknadspolitiken

Sedan mitten av 80-talet minskar antalet beredskapsarbeten och det står nu klart att kulturmiljövården inte kan fungera utan egna resurser. Riksantikvarieämbetet anför att det inte är ändamålsenligt att ha ett för hela landet likartat system för planering, verkställighet och uppföljning av de kulturvårdande

insatserna. Det måste ersättas av arbetsformer och samarbetsmönster som passar de förutsättningar som gäller i olika län.

Under 1960-talet kom en väsentlig del av landskaps- och byggnadsvården att bli ett led i de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Betydande resurser tillfördes kulturmiljövården som emellertid kom att fungera som regulator för budget och sysselsättning. Det är vidare principiellt tveksamt att ha två statliga huvudmän för kulturstödet.

Inom ramen för AMS verksamhet utförs inom kultursektorn ett stort antal årsverken med hjälp av lönebidrag. Som exempel kan nämnas att antalet årsverken med lönebidrag vid landets museer 1987 uppgick till 843. Antalet sysselsatta med lönebidrag torde röra sig om långt över tusen personer.

Under 1988 upphörde möjligheterna att bedriva byggnadsvård med hjälp av beredskapsarbeten. De anslag riksdagen beviljat Riksantikvarieämbetet för byggnadsvård är otillräckliga.

En förändrad användning av jordbruksmark kommer att leda till att spår av medeltida bosättning riskerar att utplånas om inte kunskap och resurser tillförs landskaps- och kulturminnesvården.

Riksantikvarieämbetet bör få resurser för att klara utbildning, information och uppföljning inom forn- och landskapsvården. Strävan skall vara att utveckla samarbetet mellan ägare och andra intressenter så att kulturhistoriskt intressanta miljöer och byggnader bevaras.

Vi förordar i vår motion angående arbetsmarknadspolitiken en smidigare utformning av arbetsmarknadsstödet med flexibla lönebidrag. Därvid bör kulturinstitutionernas behov av fasta tjänster för en varaktig verksamhet säkras genom att resurser överförs till kultursektorn.

Kulturverksamheten som helhetskulde gynnas av att kulturellt verksamma personer snabbt och enkelt kan komma i kontakt med dem som önskar utnyttja deras tjänster. Den statliga arbetsförmedlingen fungerar ej. Full frihet måste råda så att uppdrags- och arbetsförmedling kan bedrivas i privat regi.

11. Kulturskaparnas villkor

Avgörande för kulturskaparnas arbetsvillkor är *det allmänna samhällsklimatet*. I ett öppet, demokratiskt samhälle som välkomnar fritt tankeutbyte främjas den kulturella utvecklingen. Konstnärer och andra kulturskapare måste få sådana arbetsmöjligheter att deras konstnärliga verksamhet inte i onödan hämmas av ekonomiska bekymmer.

Många kulturskapare har *oregelbundna inkomster*. De som har *låga inkomster* kombinerar ofta sin kulturella verksamhet med annat arbete.

Uppgörelsen om skatterna mellan socialdemokraterna och folkpartiet innebär att rätt till avdrag för *underskott* i annan förvärvskälla slopas. Moderata samlingspartiet anser att rätten att kvitta underskott mot överskott vid förvärvsarbete eller i annan näringsverksamhet skall behållas och att någon begränsning av värdet ej skall ske.

För den som har sina inkomster ojämt fördelade finns behov att kunna utjämna inkomster över åren. För närvarande finns vissa möjligheter till detta genom bl.a. så kallat *upphovsmannakonto*. Enligt skatteförslaget skall denna möjlighet begränsas. Vi anser att rätten till avsättning bör finnas kvar.

För många kulturarbetare uppstår problem genom att de redan vid låga inkomster beläggs med *egenavgifter* även om inkomsten inte ger rätt till exempelvis ATP. Genom ojämn inkomst kan ett år med höga inkomster dessutom innebära att man får betala egenavgifter för inkomster över det belopp för vilket ATP-förmåner beräknas. Detta system består enligt skatteutredningen. Genom grundavgiften som beläggs på passiva näringsinkomster förstärks den bristande förmånsanknytningen. Det moderata skatteförslaget innebär att man successivt ändrar socialförsäkringssystemet så att avgifterna anknyts till förmånen. De delar av egenavgifterna som är att betrakta som ren skatt bör enligt vår mening successivt avskaffas.

Regeringen kommer efter vad som är känt att föreslå att *moms* skall erläggas vid försäljning av konst. I dag är en konstnär inte skyldig att betala moms när han säljer egna konstverk. Ett galleri behöver heller inte ta ut moms under förutsättning att galleriet fungerar som ombud för konstnärer. Vi avvisar denna nya moms.

En bildkonstnär, författare eller annan fri kulturskapare som skall etablera sin verksamhet möter svårigheter särskilt under de första verksamhetsåren. Generösa *avdragsregler* för utvecklingskostnader är därför väl motiverade. Om en avdragsrätt av den här arten inte skall förfela sitt syfte bör den rimligen omfatta även sådana löpande kostnader som ligger längre tillbaka i tiden än ett år vilket för närvarande gäller. Vi förordar i stället tre år. Det är också viktigt att kulturskapare möts av generositet vid bedömningen av rätt till avdrag för genomförda studieresor och kostnader i övrigt.

Det är angeläget att de som lånar verk av tonsättare och fonogramartister på biblioteken också ersätter dessa för detta. Ersättningen bör beräknas på samma grunder som gäller för litterära upphovsmän. Villkoren för fördelning av stödet bör utformas genom avtal mellan parterna på samma sätt som sker beträffande biblioteksersättning.

12. Vården av kulturmiljön

Vi har ansvar för att skydda och bevara värdefulla miljöer och lämningar från äldre tid. Förstöringen av våra kulturskatter har nu nått en sådan omfattning att många kulturminnen inte längre kan räddas. Skulpturer vittrar sönder, underhållet av kyrkor och konstskatter försvåras och fördyras för varje år.

Dessvärre förmår staten inte ens ta hand om sina egna byggnader och kulturminnesmärken. Underhållet är ofta svårt eftersatt. Kommande generationer kan döma oss hårt för brister i fråga om byggnads-, natur- och landskapsvård. De statliga medel som står till förfogande täcker inte de överkostnader som drabbar dem som vill hålla kulturhistoriskt värdefull egendom i gott skick.

På många håll finns fornlämningar som fördyrar byggandet. Riksantikvarieämbetet har ett reellt monopol på de utgrävningar som kan behöva göras. Den vetenskapliga kompetens som finns inom och utom landet bör kunna utnyttjas friare så att anbudskonkurrens får råda på detta område.

De statliga bidragsmedel som står till förfogande för vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är helt otillräckliga och bör därför förstärkas ut-

över regeringens förslag. Även låneramen för ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse måste vidgas. Vi avvisar också, bl.a. mot denna bakgrund, förslaget om att avdragsrätten för underhåll av mangårdsbyggnader skall tas bort.

Insatser mot luftförenings- och försurningsskador måste vidtagas med skyndsamt så att den ständigt pågående förstörelsen begränsas. Regeringens förslag på denna punkt innebär en real nedskärning. En förstärkning är i stället påkallad.

Sverige måste ha tillgång till yrkesmän med kunskaper om äldre byggnadsteknik och materialteknik. Åtgärder måste vidtas för att stärka utbildningen i byggnadsvård, äldre byggnadsteknik och materialframställning. Om staten visar att kulturminnesvården är viktig kommer fler söka till sådan utbildning.

13. Bildkonst och museer

I Sverige görs ca femton miljoner museibesök per år. Det speglar dock inte den inre verksamheten i form av förvärv, registrering, katalogisering, konservering, vård och magasinering samt forskning, som alla är betydelsefulla delar av museernas funktion.

Museer för bildkonst skall kunna visa samlingar från olika länder och tider. En annan uppgift är att dokumentera och bevara bildkonst för kommande generationer. Under årens lopp har konstmuseernas möjligheter att till sina samlingar foga representativa verk av vår tids konst urholkats. Dessutom saknas möjligheter att visa de aktuella samlingarna.

Vi anser att det nu är dags att möjlighet skapas för en permanent utställning av de fina samlingar som finns. Därför bör ett nytt museum för bildkonst uppföras i anslutning till moderna museet. Finansiering bör ske genom en kombination av offentliga insatser och sponsorsmedel. Vi föreslår därför att hälften av de medel som inflyter genom penninglotteriets kulturlotteri under två år reserveras för projektet. Vidare bör staten medverka med lika stort belopp som det som kan anskaffas genom stöd från sponsorer.

Statens konstråd skall genom sina inköp garantera att statliga verk och byggnader får konstnärlig utsmyckning. På samma sätt svarar kommunerna för att en del av kostnaderna vid byggande anslås till konstnärlig utsmyckning och för att arbetstillfällen skapas för konstnärer.

Den av socialdemokraterna föreslagna momsens på konstverk kommer att minska möjligheterna till nya förvärv. Priset för ett konstverk kommer att öka med över 20 procent.

14. Musik och teater

En viktig princip för statlig bidragsgivning inom kulturområdet är att skilda mottagare behandlas på ett likvärdigt sätt. Det gäller dock f.n. inte för stödet till fonogram. Svenska rikskonserter har en särställning såväl i fråga om fasta kostnader som produktion. Missgynnandet av andra producenter leder till att färre fonogram får stöd inom en given kostnadsram. En omfördelning av det statliga fonogramstödet bör ske så att alla producenter får söka medel på lika villkor.

Vi anser att Göteborg bör få en ny musikteater. Genom socialdemokraternas negativa inställning till stöd från näringslivet riskerar detta angelägna projekt att ytterligare skjutas på framtiden. Det finns alla skäl att pröva alternativa vägar för finansiering. Vi föreslår därför att den andra hälften av de medel som inflyter från penninglotteriets kulturlotteri under två år reserveras för projektet. Vidare bör staten även här medverka med lika stort belopp som kan anskaffas genom stöd från sponsorer.

15. Litteratur

Statens stöd till utgivning av litteratur är betydande. Trots detta är lagerhållningen av svensk litteratur bristfällig. Böcker kan visserligen i många fall lånas på bibliotek, men det händer att t.o.m. svenska klassiker är omöjliga att få tag på.

Ett stort antal europeiska klassiker saknas i bokhandeln. Den litteratur som är av betydelse för den västerländska kulturutvecklingen måste finnas att köpa om Sverige skall kunna göra anspråk på att vara en kulturnation.

Vi föreslår därför en översyn av inriktningen på det statliga litteraturstödet.

16. Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturpolitikens inriktning på frihet, mångfald och kvalitet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att ge alla kulturyttringar utvecklingsmöjligheter,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges deltagande i EG:s kultursamarbete,^{1]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av fria media,^{2]}

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges Radios ansvar för en allsidig kulturbevakning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjens roll för bevarande av en levande kulturtradition,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förskolans arbete,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans kulturansvar,

7. att riksdagen beslutar att avskaffa statens kulturråd,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny organisation för en decentraliserad fördelning av det offentliga stödet till kulturen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturinstitutionernas och kulturorganisationernas ansvar för marknadsföring,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sponsorstöd till kulturen,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av kulturfonder i enlighet med vad som i motionen anförts,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fasta tjänster inom den offentligt finansierade kultursektorn.

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten att bedriva arbetsförmedling i privat regi,³}

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattereglerna för kulturskapare,⁴}

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bibliotekersättning för tonsättare och fonogramartister,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anbudsförfarande vid arkeologiska utgrävningar,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat stöd till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat stöd till bekämpning av luftföroreningarnas skadeverkningar på kulturföremål.

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av kunskaper om äldre byggnads- och materialteknik.⁵}

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen under två år skall avsätta hälften av överskottet från penninglotteriets kulturloteri till finansiering av ett museum för bildkonst i Stockholm och att staten därtill skall bidra med ett belopp som motsvarar insamlade sponsorsbidrag.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av det statliga fonogramstödet.

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen under två år skall avsätta hälften av överskottet från penninglotteriets kulturloteri till finansiering av en musikteater i Göteborg och att staten därtill skall bidra med ett belopp som motsvarar insamlade sponsorsbidrag.

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av litteraturstödet utformning.

Stockholm den 23 januari 1990

Mot. 1989/90

Kr256

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Bo Lundgren (m)

Sonja Rembo

¹ 1989/90:U509

² 1989/90:K411

³ 1989/90:A733

⁴ 1989/90:Sk362

⁵ 1989/90:Ub572

